

TEXNOLOGIYA FANINING INNOVATSION YO'NALISHLARI**Hakimova Guljaxon**Qashqadaryo viloyati Shaxrisabz shahar
10- maktabning texnologiya fani o'qituvchisi

Anotatsiya: Ushbu maqolada hozirgi kun zamonaviy kadrlari tomonidan olib borilayotgan izlanishlar natijasida maktab o'quvchilariga texnologiya fanini o'qitish bo'yicha turli tushuncha, usullar, innovatsion g'oya va takliflar berilib, ularni muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: Konstruktsiya, ta'lim, texnologiya, dizayn, inovatsiya.

Harakatlar strategiyasi asosida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 15- martdagi "Umumiy o'rta ta'lim to'g'risidagi Nizomni tasdiqlash haqida"gi 140-sonli, 2017-yil 6- aprelda "Umumiy o'rta va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limining davlat ta'lim standartlarini tasdiqlash to'g'risida"gi 187-sonli Qarorlari qabul qilinganligi ta'lim tizimini yanada takomillashtirish hamda uzviylikini ta'minlashda katta ahamiyat kasb etmoqda. Hozirgi kunda deyarli barcha fanlarni o'qitishda innovatsion texnologiyalardan keng qo'llanilib kelmoqda. Innovatsion texnologiyalar ta'lim taraqqiyotini harakatga keltiruvchi kuch hisoblanadi. Har bir jamiyatning kelajagi uning ajralmas qismi va hayotiy zarurati bo'lgan ta'lim tizimining qay darajada rivojlanganligi bilan belgilanadi. Bugungi kunda mustaqil taraqqiyot yo'lidan borayotgan mamlakatimizning uzluksiz ta'lim tizimini isloh qilish va takomillashtirish, yangi sifat bosqichiga ko'tarish, unga ilg'or pedagogik va axborot texnologiyalarini joriy qilish xamda ta'lim samaradorligini oshirish davlat siyosat darajasiga ko'tarildi. «Ta'lim to'g'risida»gi Qonun va «Kadrlar tayorlash milliy dasturi»ning qabul qilinishi bilan uzluksiz ta'lim tizimi orqali zamonaviy kadrlar tayyorlashning asosi yaratildi. Ma'lumki, uzluksizlik va uzviylik ta'lim tizimda ortiqcha ishkoriylikka chek qo'yib, avvalo, jamiyatning ma'naviy va intellektual salohiyatini kengaytiradi, qolaversa, davlatning ijtimoiy va ilmiy taraqqiyotini takomillashtirish omili sifatida ishlab chiqarishning barqaror rivojlanishini ta'minlaydi. Pedagogik texnologiyalarning rivojlanishi va ularning o'quv-tarbiya jarayoniga kirib kelishi, shuningdek, axborot texnologiyalarining tez almashinuvi va takomillashuvi bir inson o'z kasbiy tayyorgarligini, mahoratini kuchaytirish imkoniyati yaratiladi. Hozirgi kunda innovatsion ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik va axborot texnologiyalaridan foydalanib ta'limning samaradorligini ko'tarish kundan -kunga kuchayib bormoqta. Har qanday samarador bo'lgan dars rejasini to'rt asosiy elementni o'z ichiga qamrab olishi lozim: Qiziqtiruv-motivatsiya Taqdimot-prezentatsiya Amaliyot-praktika Natija-o'zlashtirish darajasini tekshirish. Ushbu to'rt asosiy element o'qituvchiga katta imkoniyatlar yaratib, o'quvchilar bilan muloqot qilishga yordam beradi va o'quvchilarning darsda foal ishtirok etishini ta'minlab beradi. Qiziqtiruv. Dars rejasining ushbu qismida o'quvchilar bilan dars mavzusiga bog'liq bo'lgan qisqa bir o'yin yoki tadbir o'tkazish, bu ularning diqqatini tortadi va mavzuni o'rganishi uchun qiziqish yaratadi. Bu bosqichning davomiyligi kopincha 4-5 daqiqa atrofida bo'lishi va uning o'rganilishi lozim bo'lgan mavzuga mos kelishi zarur. Taqdimot. Dars rejasining bu qismi yangi mavzu bilan bog'liq yangi materiallar berish yoki mavzuning bir qismi bilan bog'liq mag'lumatlar, dalillar, qoidalar taqdim etish faoliyati bilan uzviy bog'liqdir. Bunda maqsad o'quvchilarning bilgan narsalarini asos qilib olgan holda bilmaganlari haqidagi bilimlari darajasini oshirishdir. Agar oldingi darsda o'tilgan materiallarni qaytaradigan bo'lsak, ularni bu safar yangi ijodiy nuqtayi nazardan yaratishimiz lozim boladi. Amaliyot. Darsning ushbu qismida o'quvchilarning oldingi bosqichda olgan bilimlari asosida ularni amaliy fikrlashga

o'rgatish. Bunday amaliy mashg'ulot turlarini darsdan oldin tayyorlab kelish maqsadga muvofiqdir. Dars jarayonida o'quvchining bajarayotgan ishlarini diqqat bilan kuzatish, yangi malumotlarning tug'ri o'zlashtirilayotganiga ahamiyat berish zarur. Natija. Mavzuning yangi o'rganilgan materiallarini o'quvchilar bilan muloqot qilgan holda muhokama qilish va bu jarayonga ularni iloji boricha ko'proq jalb qilish yaxshi natijalarga olib keladi. Agar biror bir qoida, dalil, qonun, ko'rsatkich yoki tartibot o'quvchilarga tushinarsiz bo'lib qolsa, ularni tushintirishga harakat qilish va ularning ko'p mohiyatini anglaganliklarini his qilishi kerak. Yuqorida aytib o'tilgan taqdimot-prezentatsiya bo'limida innovatsion texnologiyalarning qo'llanilishi o'quvchilarga darsni tushinarli va aniq, qiziqarli bo'lishiga yordam beradi. Bugungi kunda axborot ko'lami ju'da kengayib ketdi. Dars mavzularini kundalik hayotdagi keskin voqealar bilan bog'lab o'tilsa, turli innovatsion texnologiyalardan foydalanilsa dars esa qolishiga erishilishi mumkin. O'qituvchi o'quvchilarga innovatsion usullardan foydalanib fanlar a'ro bog'langan holda ekologik gigienik bilimlar bilan darsni to'ldirishi zarur. Innovatsiya inglizcha yangilik kiritish, yangilik degan ma'noni ifodalaydi, texnologiya esa yunoncha "texnos" –san'at, mahorat va "logos" - fan so'zlaridan olinib innovatsion texnologiya ta'lim tarbiya shakllari, metodlari va usullariga yangicha yondashish degan ma'noni bildiradi. Keng ma'noda qaraganda ta'lim tizimidagi har qanday o'zgarish - bu pedagogik innovatsiyadir. Pedagogik innovatika pedagogik yangiliklarni baholash, uni pedagogik jamoa tomonidan o'zlashtirilishiga erishish, nig'oyat pedagogik yangiliklarni amaliyotda qo'llash haqidagi ta'limot sifatida qaraladi. Boshlang'ich sinf mehnat ta'limida texnik modellar – uchadigan, suzadigan, yuradigan texnik o'yinchoqlarni, shuningdek chizma namuna asosida modellarini yasash mehnatining maxsus turi sifatida ajratilgan. Dastlabki darslardayoq o'quvchilar tabiiy materiallar, qog'oz va karton, gazlama, turli materiallar bilan ishlar ekanlar, texnik elementlar bilan tanishadilar, qism va detal, oddiy yig'ish, detallarni birlashtirishning qattiq, suriladigan, olinadigan usullari va buyumlar haqidagi tasvurga ega bo'ladilar. O'quvchilar detallarni birlashtirishning turli usullari shuningdek, mix bilan tirqish qoldirib birlashtirish kabilar bilan tanishadilar. Bir yoki bir nechta detallardan tashkil topuvchi oddiy narsalar misolida bolalar pishiqlikni oshirish, ishqalanishning zararli tahsirini bartaraf etib, foydali tahsirdan foydalanish, o'zlari ishlayotgan materiallarning tuzilishi haqida tasavvurga ega bo'ladilar. O'quvchilarda narsalarni yasash ustida ishlash tartibini mo'ljallash, tayyorlash, yig'ish, bezash, amalda tekshirish, nuqson va kamchiliklarni bartaraf qilish, ish joyini to'g'ri tashkil qilish kabilar haqida tasavvuri shakllanadi. Bularning barchasidan keyinchalik modellar hamda texnik o'yinchoqlarni yasashda foydalaniladi, ular bolalarning ijodiy fikrini o'stiradi, bolalarga to'plangan mehnat tajribalarini atrofdagilarga texnika bilan bog'lashlariga yordam beradi. Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarni mehnatga tayyorlash ularning qiziqishlari, moyilliklari va imkoniyatlariga asoslangan qo'l mehnati hisoblanadi. Shu munosabat bilan Mehnat tahlimi jarayoni o'quvchilarda ushbu yosh uchun bilim, mehnat, axloqiy, estetik, iqtisodiy-ekologik va aqliy imkoniyatlarni aniq, mehnat jarayonlarida rivojlantirishga qaratilgan, natijada ularni mehnatga tayyorlashning keyingi sinflarda davom ettirilishi uchun zarur aloqadorlik hosil qilinadi. Qo'l mehnati jarayonida bolalar asosan ishlab chiqarish texnologiya chiqindilari (qog'oz, karton, yumshoq sim, yog'och, gazmol va boshqalar) bilan; tabiiy va sun'iy xom-ashyolar (maxsus loy, yog'och va plastmassalar, plastelin, yelim va boshqalar) bilan, keng istemol mollari va xalq hunarmandchiligi mahsulotlari, tayyorlash uchun mahalliy xom-ashyolar bilan elektr, radiotexnika to'plamlari va hakazolar bilan ishlashga o'rganadilar. Bularning hammasi o'quvchilarga qo'l asboblari bilan ishlash, har xil xom ashyolardan foydalanishning mahlum tajribasini tuplashga nmkon beradi, bu esa mehnatning qadrini va mahnosini tushunishga, mehnat

kishilariga hurmatda bo'lishga, mehnatning va kasbning u yoki bu turiga qiziqishlarini shakllantirishga yordam beradi.

ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 6-apreldagi "Umumiy o'rta va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limining davlat ta'lim standartlarini tasdiqlash to'g'risida"gi 187-sonli Qarori. – T.: O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari to'plami, 2017-y., 14-son, 230-modda.
2. Tohirov O'.O. va boshqalar. Texnologiya. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 8- sinf o'quvchilari uchun darslik. – T.: "ILM-ZIYO" nashriyot uyi, 2019.-160 b.
3. O.A.Qo'ysinov, O'.O.Tohirov va boshqalar. Elektrotexnika va elektronika asoslari. Metodik qo'llanma. – T.: "Delta print" MCHJ, 2017.-116 b.
4. O.A.Qo'ysinov, O'.O.Tohirov va boshqalar. Polimer materiallarga ishlov berish texnologiyasi. Metodik qo'llanma. – T.: "Delta print" MCHJ, 2017.-64 b.
5. S.Bekmurodova. Texnologiya fanini o'qitishga yangicha yondashuv. Metodik qo'llanma. – Toshkent. 2017.-140 b.
6. Tohirov O'.O. Texnologiya o'quv fani davlat ta'lim standarti va o'quv dasturini ta'lim amaliyotiga joriy etish metodikasi. // Metodik tavsiyanoma. – T.: RTM, 2017.-72